



Numărul 19.

Oradea-mare 9/21 maiu 1899.

Anul XXXV.

Apare duminăca. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 dean 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Doamna Elisabeta.

Ați auzit de prin cărți ori din povestirea celor ce-au făcut războiul, că pe vremea când miile de români zăceau prin spitale de isbitura glonțului turcesc, eră o femeie de neam de regi, cu inimă de ânger și cu sufletul întreg pornită spre mângâierea celor cu grigi și spre alinarea celor cu dureri. Și o numiau răniții „Mama lor“, că ea cu mila de mamă îngrijă de răniți, și vrednică eră de numele acesta, de cel mai frumos din câte le mai avea.

Eră Doamna Elisabeta, Doamna țării.

Precum a stat cu vitejească mânia soțul ei, Domnul Carol, în fruntea bărbaților războinici și-a cutremurat din temelie țările turcești, așa Doamna Elisabeta a stat în fruntea femeilor neamului nostru, cu grijă de mamă înduioșată, ștergând lacrimile și alinând durerile mulțimei.

De câte ori sosiă trenul aducând răniți în București, Doamna Elisabeta alergă la gară și însă-și primiă pe răniți și trecea din vagon în vagon, îmbărbătându-i cu vorbe mângâetore, împărțindu-le bani și haine și pe mulți luându-i ea să le dea îngrijiri în spitalul înființat de dănsa.

Și erau primiți la gară răniții de multă mulțime adunată pe urmele Doamnei, și cântau muzicele marșuri războinice, lumea le ură sănătate răni-

ților și le făcea toate onorurile ce se dau vitejilor oșteni.

Când au sosit cei dintâii răniți, Doamna le-a eșit înainte la Tirgoviște.

Și plângea ca par' c'ar fi fost dintr'avea mamă acestor băieți. Și a venit până în București, stând tot prin vagoane cu ei.

Încă de când s'a svonit numai că va fi războiul, inima Dnei Elisabeta eră îngrijată de soarta viitoare a celor ce vor suferi pentru țară. Iar după ce s'a încins războiul, atâta și-a svércolit milostiva inimă și atâta a alergat pentru cei răzbiți de suferință, încât s'a îmbolnăvit la urmă și a fost silită să zacă în pat, istovită de grigi și de trude. Și d'abia s'a însănătoșat, putând să iasă din casă, și alergă din nou pe la spitale, cu toate că doctorii îi opriră alergătura, și dintr'asta eră să i se întorcă reul boalei din nou.

A dat totdeauna pildă și după ea toate doamnele noastre făceau asemenea. Și nu se sfia să stea alături cu țărancile, cu mamele cari veniau să își vadă fiii răniți, să stea alături cu ele la patul bolnavilor, vorbind cu ele, așa de prietenoasă și bună, încât părea că se cunosc de când lumea și că Ensăși e

țărancă din sat, iar nu Doamnă a țării.

V'am povestit mai înainte, cum Ensăși Doamna Elisabeta, însoțită de soțul ei, de Domnitor, a mers la spitalul militar din București și a intrat într'o odaie unde zăcea un tunar rănit și Ensăși i-a pus pe



CONSTANTIN ESARCU.

piept „Steaua României“. Când s'a auđit de cel dinteu român care a rămas mort în răsboiul ucis de o ghiulea de tun la Islaz, de sergentul Florea al Blejanului, Dna Elisabeta a trimis o cunună de foi de stejtar tăiate în bronz, să se așeze pe mormântul celui dinteu român omorât de dușman. Acest Florea a început șirul cel așă de lung al morților căduți pentru nealernarea țerii noastre. Și pentru multă vreme îi va rămâne numele cioplit în piatra de pe mormânt, alături cu numele Doamnei, căci scris e pe cunună: „Doamna Elisabeta, sergentului Florea Blejan, mort pentru patrie“.

Spitalul înființat de Doamna, lângă palatul de la Cotroceni, a fost de poveste. Cel ce a avut norocul să fie îngrijiți în spitalul acesta, dacă mai trăesc, își vor aduce aminte de el în toate zilele vieții lor, că aședarea și starea lor acolo nu se poate arăta cu vorbe, iar Doamna le eră mamă, cum n'ar fi așteptat nici de la mamele lor.

Mâncarea li se da din bucătaria palatului; aceleași mâncări care se pragătiaș pentru Doamna și pentru Curte, eră și ale răniiilor. Iar îngrijiitorii spitalului aveă porunca să aducă răniiilor ori și ce-ar pofti să mănance și să bea, de ar fi fost ori cât de anevios și de scump ceea ce doriaș.

Doamna stătea cât eră ziua printre rănii, iar cu Ea alături multe doamne din Bucureșci, cari îngrijiăș de rănii și, când eră vr'unul greș bolnav și se luptă cu moartea, Ênsăș Doamna veghiă nopțile pe rënd cu doamnele cealalte la capul bolnavului.

Doamna aducea singură doftoriile răniiilor și le turnă în linguriță, le potrivea lămăia și romul în ceaiu, îi indemna să mănance când nu voiaș; când veniaș scrisori pentru rănii, de acasă, Doamna se aședă pe scaun în fața bolnavului și-i citia scrisoarea. Iar dacă voia rânitul să respundă la scrisoarea, Doamna aducea o mescioară lângă pat, luă hârtie și condei și scria mamelor și tașilor: rânitul spunea din gură ce-avea să spue cu șcriea, iar Doamna așternea pe hârtie vorbele flăcăului. Și sta Doamna cu condeiul gata, până ce să se gândească rânitul ce mai ăice în scrisoare, și el iarăș spunea, și Ea șcriea iarăș. Și când el nu se pricepea cum se ăice mai bine, îl învță Doamna și așă se sfătuiaș amândoi, cum să șcrie.

Doamna alergă și pe la alte spitale din Bucureșci. Și o cunoșeauș toți rănii și bolnavi, și o iubiaș, că pentru toți eră de o potrivă de bună și blândă. Un flăcău dintr'un spital nu voia de loc să ia doftoriile, că eră amare de tot, iar el cam îndărătnic. O ăi întregă s'aș trudit doctorii să-l înduplece, și degeaba. Mai spre sară veni la spital Doamna. „Auđi, vine Doamna“, îi ăise îndărătnicului un îngrijiitor „o să te certe că nu ieș doftoriile“. Bolnavul se înălță în pat, cu multă grabă, și ăise: Ia, ăă-mi într'o linguriță doftoria, și apoi o beș iute-iute. Să nu-i spuș nimic! Că am s'o beă de acú“.

Nu de cearta ei se temeăș soldașii, că ea nici șcinea cum să-i certe, ci de supărarea ei. Atăta bine le făcea și cu atăta iubire de mamă se purtă cu ei, încât teama cea mai mare a lor eră să nu o supere.

Când s'apropia de patul lor și-i întrebă cu ochii plini de lacrimi și cu nespusă blândete a vorbelor, dacă li-e mai bine și ce le lipseșce, atunci bieșilor noștri flăcăi li se umplea gura de plâns și-i mulțumiaș și-i sărutaș mâinile și iarăș îi mulțumiaș. Iar unii, cei fără mame, plângeăș cu hohote.

Numai odată, o singură dată s'a întemplat, ca la patul unui bolnav n'a voit Doamna să meargă vr'o

trei ăile d'a rëndul, și se feriă de el. Eră unul bolnav pe moarte; se duse de bună-voe în răsboi și avea numai mamă, bėtrână și săracă, iar el singurul ei fiu. Simștea băiatul că moare, și plângea într'una de jalea mă-sei. Și când a venit Doamna la patul lui, i-a spus de mă-sa și a început să plângă iarăș. Iar Doamna a stat ce-a stat și i-a vorbit îmbărbătându-l, dar de-odată a năpădit-o plânsul de se scuturaș hainele pe Ea. Iar el, vėdend-o plângend, a început să plângă și mai tare, ca în pierđarea minșii.

Eră și Ea mamă; avuse o fetiță, pe domnița Maria, și Dumneđeu n'a voit să l-o lase să se bucure de ea. Și și-a adus Doamna aminte de copilul Ei cel mort — și n'avea pe alții — și s'a gândit la potrivea dintre Ea și biata mamă a flăcăului, și nu și-a putut stăpăni durerea.

Și n'a mai mers pe la patul bolnavului ca să nu pricinuiască cu plânsul Ei plânsul flăcăului și să-i facă reș, amărindu-i pușinele ăile ce le avea. Trei ăile l-a ocolit, căci a patra ăi flăcăul muri. Și Ênsăș a scris mă-sei o scrisoare și i-a trimis un ajutor pe câte ăile amărite o mai fi trăit.

Cu rănii sta de vorbă și-i întrebă când aș fost rănii și cum și ce-aș pășit ei pe acolo prin țara păgânilor. Îi plăcea să asculte povești de prin răsboi, și le spunea și Ea povești — ca să le mai treacă din vreme, celor mai greș bolnavi cari se svėrcoliaș.

Ea șcinea să povestească frumos, și-și inchipue singură povești și le șcrie ca să le citească și altă lume. Și o cunosc toți cărturarii streini din frumuseșea poveștilor isvodite de Ea și dintr'alte lucruri frumoase pe câte le șcrie.

Celor însănătoșii, când ieșiaș din spital, Ea le da bani de cheltuială pe drum și ca să ducă și părinșilor acasă. Aceștia plângeăș că niște copii, când plecaș, despărșindu-se de „Mama lor“, iar acasă aveăș ce povesti cu sėptemănilor despre Doamna Elisabeta, despre bunătatea inimii Ei. Iar mamele cele îngrijate, care își șcineaș băeșii departe în țară străină luptându-se, ori zăcend în luptă cu moartea, binecuvėntăș pe femeea care a fost mamă copiilor lor, și plângeăș și cereăș mila lui Dumneđeu asupra Doamnei „care le-a mântuit copii de moarte“.

G. COȘBUC.



De ce unii oameni sânt stângaci. Doctorii și oamenii de știință și-au bătut capul multă vreme să afle, care e pricina că unii oameni sânt stângaci. Multă vreme s'a cređut că un tată stângaci are copii stângaci, deci, că stângăcia se moșteneșce. Acum s'a găsit adevėrata pricină: totul atėrnă de mamă sau de doică și anume după cum ține copilul în brațe. Dacă mama sau doica are obiceiul să ție copilul în brașul stâng, mai mult decât în cel drept, copilul va fi stângaci. De ce? Pentru că, fiind ținut în brașul stâng, copilul stă lipit cu umėrul drept de pieptul mamei, astfel că nu poate mișcă liber mâna dreaptă. Obicnuindu-se să apuce lucrurile tot cu stanga, care îi este liberă, devine stângaci. Așă dar nu tata e pricina stângăciei copilului, ci mama, și în cazul acesta e adevėrat că stângăcia se poate moșteni, dar nu de la tată, ci de la mamă, căci o mamă stângace o să ție copilul tot pe brașul stâng.



Pescarul.

(După Goethe.)

Se sbate apa 'n valuri
Pe marea spumegândă,
Și lângă țerm pe iarbă
Pescarul stă la pândă.
Cu undița la mână,
El liniștit și rece
Privește peste mare
Furtuna care trece.

Dar iată lângă dânsul
Un val se despărțește,
Din care ca un soare
O fată se ivește.
Ea-î cântă lin și dulce
Și dulce ea-î vorbește:
„ De ce ți-ai întins lațul
Ca să me prinzi? .. Grăește!

„Cu viclenia voastră
Și vițiul omenesc,
Ce-mă tulbură a mea pace
Și traiul meu ceresc?
O dac'ăi ști voi nice,
Pescut — cât e de bine,
Te-ai pogori în mare
Cu să trăiești cu mine!

„Sată nu te uiți la soare,
La stele și la lună,
Cum vin ca să se scalde
Cu mine împreună?
Și fața lor suride
În marea cea senină
De dece ori măi mândră
Ca 'n lumea cu lumină.
Ș-adâncul cer albastru
Cu vecinica lui rouă,
O spune-mă nu te 'ndeamnă
Să 'ncepi o viață nouă?“

Se sbate apa 'n valuri,
Piciorul gol îl prinde,
Iar inima lui jună
D'un dor nebun s'aprinde.
Ea-î cântă lin și dulce,
Și dulce ea-î vorbește
Ș-atr' a fost de dânsul,
În mare el grăbește.
Măi dus de ea pe brațe,
Măi lunecând tăcut,
S'a cufundat în apă
Și nu s'a măi vedut.

MARIA CIOBAN.

Primăvara.

O liniște-î, o tăcere —
Numai florile șoptesc...
Șoptesc de dulce vise
Și 'n — iubiri se adănesc.

Florile-s fericite...
... Și când ele-s fericite, se ȳice că e: primăvară.

... Molcom, molcom cuprins când ești de un simț vibrător, delicios, — un tremur ce îți stăpânește pe clipe întreaga ființă, — atunci se ȳice: e primăvară!

Ce putere posezi și ce farmec, frumos anutimp!
Putere... și 'n el un ce „nespus“, de care cu suris pe buze te lași subjugat și predominant...

Farmec... și 'n el un ce dulce, un ce împăciuitoare, un ce inviorător...

Și totuș primăvară, sunt suflete cari te detestă... nu pot decât să te deteste... chiar pentru că ești atât de fermecătoare... atât de împăciuitoare... atât de senină... ce ei — nu sunt, ei, fiii vitregi ai sorții...

Frumosul stăpânit de fericire, de iubire, de vise pline de dulceață, ațită numai și mai mult tainica lor durere... durerea innăscută renunțării...

O! Șci-ai tu:

Să inviorezi „aceste“ suflete?

Stereotipul în simțemintele lor triste, în cugetele lor negre să-l cuprinzi în vëlul uitării de sine?

Peste sufletele lor orfane să reversei căldura vieții și să faci să dispară disprețul ce-l ai pentru dânsa?

Indiferentismul lor fioros să-l transformi în interesare?

Să-î înveți — — a nu te măi uri?

Ai ști? Oh, spune-mi, ai ști?

Atunci, da, atunci primăvară, avé-voiu și eu: credință în „atotputernicia ta mult lăudată!“

VIOARA DIN BIHOR.

Cine-î în lună.

Cine-î de mult — a fost un om; și omul acela eră putred de avut, încât nu șciea ce are pe la casa lui. Dar nu se prea bucură de avuția lui, că nu i-a dat Ddeu' nici un copil, căruia după moartea sa să-î lase averea.

Și se rugă mereu lui Ddeu' împreună cu femeia lui. Și i s'a făcut milă lui Dumneȳu' de bieții oameni și le-a dăruit un copil. — Aă botezat copilul și l-aău chemat Dorul, că doară atăta l-aău dorit. Copilul creșcea vȳdend cu ochii și eră frumos de te prindea de ochi. El eră fala părinților, mângăerea și toată bucuria lor.

Intr'una din zile inse Dorul incepă a plânge și a țipă, ca din gura șerpelui. Însedar îl mângăia mamă-sa, însedar îi promitea toate bunurile lumii, că el nu tăcea, ci măi tare plângea. — Mamă-sa nu măi șciea ce să facă cu el, a plâns și ea de mila lui, dar de la o vreme vȳdend că nu măi tace, s'a cătrănit pe el și i-a ȳis: tac!, prindă-ți inima vȳntoasele, și-ți mânănce vȳntul norocul. — Și a tăcut Dorul numai decăt.

Aă trecut zile una după alta. Dorul creșcea și se

facea voinic de-ți venia să plângi de dragul lui când îl vedeai. — Dar când a fost voinicul mai voinic, să nu-ți găsești păreche, mamă-sa a început să dea cu ochii după vre-o fată, că, veți dragă Doamne, ar fi bine să-l știe căpătuit, că ei sunt bătrâni și nu mai au mult de trăit. Lui Dorul inse nu-ți ardea nici de-o fată din satul lui; pe el l-a cuprins dragostea unei alte fete, de care mamă-sa nu știe nimic; l-a cuprins farmecul cântecului ei frumos, cum nime nu știe să cânte decât numai ea. Și o aușia totdeauna când vântul bătea; și o ascultă cu atâta drag. Și cum i-ar fi plăcut să o vadă odată numai, că el știe că-i frumoasă din samă afară. Fata inse nu se arată, ea își trimitea numai cântecul prin vânt: și vântoasele i-au prins inima lui.

L-a cuprins un dor mare de ea, cât nu mai putea să trăiască. A spus mamei sale să-i pregătească merinde, că el pleacă departe la peșit. Zădarnice au fost rugămintele și plâsetele mamei lui, ca să nu meargă, că doară în sat sunt destule fete frumoase și avute. El n'a ascultat, fără, luându-și remas bun de la părinți, s'a suit pe cal și s'a dus multă lume împărăție...

După multe zile de drum a ajuns la un izvor curat, de-asupra căruia erau crescuți doi stejari cu vârfurile îmbrinate. Și s'a dat jos de pe cal ca să odihnească, că erau osteniți amândoi.

De-odată iute aude un ciripit moale și dulce de cântec, — un cântec ce l-a făcut să ia lumea'n cap.

Cântecul venia mereu, aproape, mai aproape. Și venia adusă, ca de-o suflare de vânt, o fată frumoasă cu părul de aur vilvoi sburat pe spate, pe umeri și pe sîn. El a cunoscut-o... Când ea s'a vădit față în față cu un străin, a stat pe loc încremenită, cu mâinile lăsate jos, cu fața nroșită, cu capul plecat pe sîn ca și un copil pe care-l prinși făcând vre-un reu.

Dorul s'a apropiat de ea; cu stânga i-a prins stânga ei, iar dreapta ș-a petrecut-o pe după mijlocul ei.

— Spune-mi, dragă, a cui ești tu? — Ea a început să ridă cu atâta bucurie și cu atâta drag.

— Tatăl meu e Domnul vânturilor. Și vânturile mi-au spus de tine bade; ele îmi cântău dorul tei, și eu le cântam dorul meu, ca să ți-l spună bade ție.

— Vânturile de atâte ori mi-au doinit cântecul tei, și dorul tei adusu-l-au pe aripele lor. Și atâtea te-am căutat Ileano, — că așa se numia fata.

— Vino cu mine Ileano să mergem... dar ea s'a smuls din brațele lui, ș-a umplut ulciorul cu apă, i-a dat să bea și lui Doru, și a ținut: — tu bade pe sară me așteaptă, că acum duc apă tati.

Și s'a dus Ileana ridicată pe o aripă de vânt.

Sara, pe când vântul și-a încetat jocul se și-și căută loc de odihnă pe sub frunzele copacilor, a venit Ileana. Dorul a prins-o încet de mijloc, a ridicat-o cu el în șea și calul s'a așternut pământului. Dar îndată ce au plecat, codrul începuse să vijăie și să tremure. Ileana a înțeles ce vrea să țină vijăitul și tremuratul, dar n'a ținut nimica, fără s'a lipit de pieptul lui Doru culcându-și capul pe umărul lui. Codrul inse a început să gâmbă surd.

— De ce geme codrul Ileană?

— Vânturile au dat de știre tati, că eu fug și dânsul acum vine după mine. Abia a sfârșit de vorbit Ileana, și Doru a simțit, că cineva o ia din brațele

lui, fără să vadă că cine. Atunci el s'a oprit buimăcit neștiind ce să facă de durere.

Și cum sta așa necăjit, aude de-odată în apropiere un fluierat ascuțit și lung. S'a dus într'acolo de unde venia fluieratul, și a vădit sub o piatră mare un șerpe micuț ce se sbătea în durere.

— Vină și me scapă, că și eu ți-o face bine, — i-a ținut șerpele. Lui Doru i s'a făcut milă de el și l-a scapat de sub piatră.

Dorul încăleacănd a plecat cu dânsul lui cătră izvorul unde s'a întâlnit cu Ileana.

— Însedar inse a așteptat-o aci, că ea nu a mai venit. A încălecat mai departe și înspre amiază ajungând într'un desiș de codru a aușit o doină de jale și de plâns. El a cunoscut glasul care cântă doina, că era Ileana care plângea de dorul lui. — Și el trecând desișul s'a pomenit într'un rit frumos cuprins giur împregiur de codru. În mijlocul ritului se ridică o casă frumoasă, care era prinsă într'o grădină de flori miroitoare.

Cât' ce a vădit Ileana pe Doru, ș-a șters ochii de lacrimi și a alergat la el.

— Dorule, Dorule, ia-me cu tine, că mor de dragul și de dorul tei.

A cuprins-o încet și blând în brațele sale vâjoase și puternice și i-a sărutat fruntea, ochii și gura.

— Te-o duce dragoste, te-o duce. Și au încălecat din nou amândoi; calul și-a întins grumazii și sbura nu alt ceva. Dar abia a trecut de izvorul tatăl-



Fie-care la rëndul seii!

nirii lor, că codrul a început din nou a se mișca, a suna și a vijăi cu un glas surd și fricos.

— Vine tata după noi, Dorule; ia năframa asta și până ce va fi albă, eu oî trăi, voiă gândi la tine și te-oî așteptă. Să vii... Și împăratul vânturilor i-a oprit pe loc:

— Așelei voînice, mi-î milă de ăilele tale tinere, că prav și cenușă te-aș face; — s'a auđit un glas din vânt fără ca să vadă pe cineva. Și Ileana plângea și-l ținea strîns pe Doru pe după gât. — De-odată iute un vânt puternic a smuls-o din brațele lui și a ridicat-o tot mai sus, tot mai sus cătră cer.

Și a ramas iarăș singur cu ăilele lui pustii și fără noroc. A colindat toate locurile pe unde cugetă că o va găsi, dar Ileana nu mai eră nicăiri.

Dorul umblă dintr'un loc intr'altul cu necazul după el, cîntând doina durerii și a vieții lui pustie.

Pe cînd doiniă odată năcăjit din cale afară și se uită la năframuța Ilenii, ce eră încă albă, se apropie de el un șerpe micuț de tot.

— De ce plîngi Dorule, spune-mi, că eu te voiă ajuta, că și tu mi-ai scăpat viața mea.

— Să me duci la Ileana. nu-ți cer alt ceva.

— Ehe! voînice, Ileana e departe. Ea e în lună, acolo a dus-o tată-so ca să nu o furî tu, că i dragă ca ochii din cap și nu voieșce să o dea nimăruî, și până acolo nu poți merge.

— Dacă nu se poate, lasă-me în pace, eu nu-ți cer alt ceva, dacă ț-am dat viața.

Și șerpele s'a înduișat de durerea lui, că eră bun om Doru.

— Hai cu mine, te oî duce dară — a ăis micul de șerpe. Și s'a dat de treî orî peste cap și s'a făcut un cal cu o stea în frunte, cu opt aripi, că șerpele eră bălaurul.

— Suî pe mine și ține-te bine. — S'a suit pe el Doru și calul s'a ridicat în înălțimile cerului ca din pușcă. Pămîntul îl vedea tot mai mic, tot mai mic, până cînd s'a făcut numai ca un punct scilpicios. S'aî apropiat de lună și luna eră mai frumoasă ca pămîntul. Aî descălecat în lună și calul i-a arătat o grădină unde putea să găsească pe Ileana.

Și s'a dus Doru în grădina aceea și a găsit pe

Ileana ședînd pe un scaun de mușchi, așteptînd cu ochii plîși și așintiți înainte.

— Ileană, am veni, uite năframa ta, Ileană, nu mai plînge! — Dar ea nu ăicea nici o vorbă, sta neclintită și se uită mereu la el.

El s'a apropiat de ea, a prins-o de mână, dar mîna ei eră rece și ea sta neclintită. — Sărmana Ileana, de plînsul, de durerea și de dorul cel mult, s'a făcut piatră. Și înlemnit a stat Doru și s'a uitat la Ileană; și de durerea și mila ei, cu năframa în mână, care acum eră cu pete de sânge, a împetrit și el așă în picioare înaintea ei.

Și Doru și Ileana și ađi sînt în lună împetriți; și luna i poartă în sînul ei, și i-a jeli și-î jeleșce, și galbenă de mila lor s'a făcut.

VILICAN.



Flora.

Cugetări.

În tristul trecut, elatea și durerea descoperă viitorul.

*

La om nu e vițiu care să atingă cele mai extreme limite, ca avariția.

*

Unor politiciani, cînd ajung la putere, le plac mai bine să facă prostii decăt să nu facă nimic.

*

Velul care acoperă fața viitorului e țesut de mâinile misericordiei.

*

Prefăcătoria e arma ministrului.

*

Frumusețea consistă într'o oare-care compoziție de forme și culori, provocînd plăcere celui care o contemplă.

*

Mulți oameni strălucesc prin absența altora.

*

Cu o rîndunică pe pălărie nu se face toaletă de primăvară.

*

Căt spirit se întrebuițează de multe-orî, pentru a comite o prostie.

*

Dacă afli că cineva îți iubeșce nevasta, ia exemplu ș-o iubeșce și tu.

*

Există un popor universal: nenorociții.

Pe malul lacului.

Între sălcile pletoase lacul caută să-și culce
Somoroasele lui unde, în a serii pace dulce.
S'a rugat de vântul țilei să s'astîmpere; supus,
El trech de vama serii, peste zare, în apus . . .

Între sălcile pletoase dorm acum albastre unde . . .
Liniștit visează lacul, așteptând a se ascunde
Tot mai mult în taina nopții și de ochii omenesci,
Spre-a răsfrațe 'n el privirea num' a ochilor cereșci.

Nu simțește că, pe-aproape, eă înfrâng a lui voință,
Că pe-oginda lui plutește în părți mici a mea ființă:
Gânduri multe fără țintă, visătoare lungi priviri,
Ce din liniștea lui fură partea lor de mulțumiri.

Subt castanul, prin a căruî frunze tinere, lucioase,
Micî buchete-aromitoare se strecoeră luminoase,
Corpul meū se hodinește de-ale sufletului meū
Suferințe ce-l apasă și pe el nespūs de greū . . .

Nu șciū de te-ai dus vr'odată, drăgălașa mea iubită,
În a lacului oglindă să te uiți, ademenită
De-a privirii tale vrajă și de chipul teū senin; —
Dar priveliștea acuma se 'ntregește pe deplin :

Zugrăvit pe fața apei chipu-ți gingaș îmi apare
Par' c'ar fi păstrat de dēnsa cu 'nrgirea cea mai mare,
Ca nimica să nu-ți schimbe delicatele trăsuri,
Și nici zimbetul pe floarea drăgăstoasei tale guri . . .

Nu mai sūnt atāt de singur, iară gândurile mele
De pe drumuri rătăcite, neșciute între ele,
Se adună și în cercul dulcei lor simțiri te prind,
Pe când puncte de lumină ici, colo, pe lac s'aprind.

Cerul este numai stele, lacu-i numai scānteiere,
Chipul teū încet s'ascunde . . . Înse sufletu 'n veghere
Sboară 'n spațiu ca să aște pe al teū . . . Târziū e-acum,
Noapte bună: s'ngur visul ne dă noue-acelaș drum . . .

1 mai 1898.

N. RADULESGU-NIGER.



F e m e i e .

Plăcerile femeilor variază după naționalitățîi, în
privința bărbaților.

Italianele iubesc bărbații cugetători și fanatici,
Francezele pe cei sinceri și veseli, Germanele pe cei
chipeși și care-și țin cuvântul, Rusele pe cei superbi
și disprețuitori, Olandezele pe cei liniștiți, Englezele pe
cei de familie înaltă, Spaniolele pe cei îndrăzneți și
răsbunători, Danezele pe cei ce nu ies din casă, în
fine Americanele pe cei cu bani mulți, fie ori-cum
or fi.

Cât despre Române . . . ele imitează cam pe toate
femeile celorlalte nații.



Alphonse Daudet.

Aventurile lui Tartarin din Tarascon

Traducere din limba franceză de Lia Măgura.

(Urmare.)

Episodul al treilea.

L a l e î .

VII

Catastrofe 'peste catastrofe.

Ajunzând înaintea casei lui maure, Tartarin se opri
foarte mirat. Eră în amurg. Strada eră deșertă.
Prin ușa scundă în ogivă, pe care arăpoaica o uitase
deschisă, se aușiaū rîsete, zăngănit de pahare, sticle
de șampanie pocnind și stăpănind tot sgomotul acesta
frumos o voce de femeie care cântă vesel și limpede:

Îți place ție, Marco la Bella,
Dansul în saloanele cu flori . . .

„Dumnezeule!“ făcū tarasconezul îngălbenind și
se repeși în curte.

Nenorocitul Tartarin! Ce priveliște-l așteptă! . .
Sub bolta micēi mănăstiri, între sticle, prăjituri, perne
împrășciate, pipe, tamburine, ghitare, Baia în picioare,
fără ilic, numai într'o cămășuță de borangic argintat
și o păreche de șaluri trandafirîi, cântă „Marco la
Belle“ cu un chipiu de ofițer de marină pe cap. La
picioarele ei, răsturnat pe o rogojină, îndopat cu dra-
goste și dulceturî, Barbasson, infamul căpitan Barbas-
son, se tăvălia de ris ascultându-o.

Apariția lui Tartarin, prăpădit, slab, prăfuit, cu
ochii înflăcărați, cu fesul sburlit, curmă de-odată a-
ceastă seducătoare orgie turco-marsilieze. Baia scoase
un strigăt de ogarcă speriată și dispărū în casă. Bar-
basson nu se turburā de fel și rîdēnd mai cu poștă,
șise :

„Ei, domnule Tartarin, ce șici? Veși că șciea
franțuzeșce?“

Tartarin din Tarascon înaintă furios.

„Căpitane!

— „Spune-î că m'am răsbunat!“ strigā maura în
limba marsilieze aplecându-se peste galeria întēiului
etagiū cu un gest frumos ștregăresc.

Sērmanul om doborit selāsă jos pe o tobă. Maura
lui șciea chiar limba marsilieze.

„Când ți-am spus să nu te încreși în algeriene“,
făcū căpitanul Barbasson sentenșios. „Întocmai ca
prințul dumitale muntenegrean“.

Tartarin ridicā capul.

„Șciî unde e prințul?“

„O, nu e departe. Va locuî vr'o cincî ani fru-
moasa închisoare din Mustafa. Pungașul s'a lāsāt să-
l prindā cu mână în sac . . . De altfel nu e întēiadatā
că-l pune la rēcoare. Alteța sa a mai făcut trei ani
de pușcārie undeva . . . și stai! mi se pare că chiar în
Tarascon“.

„În Tarascon! . . .“ strigā Tartarin luminat de-
odatā . . . „De aceea nu cunoașce decāt o parte a ora-
șului!“

„Ei, fără indoială! Vederea Tarasconului din în-
chisoare. Ah, sērmanul meū domn Tartarin! Trebuie
să deschidî bine ochii în afurisita asta de țară, căci
altfel ești expus la multe neplăceri. Așā istoria cu
muezzinul“.

„Ce istorie? Ce muezzin?”

„Ei, la dracu! Muezzinul de peste drum, care făcea curte Baiei. Algar a povestit ȳilele trecute istoria și tot orașul ride și acum. E caraghios cum muezzinul din înălțimea turnului cântând rugăciunile făcea Baiei mărturisiri de dragoste sub nasul dtale și-i dădea în-telniri invocând numele lui Alah”.

„Dar atunci sunt numai pungași în țara asta!” urlă nenorocitul tarasconez.

Barbason făcu un gest de filosof.

„Șciț, scumpul meu, țeri noue... Dar e tot una... Dacă m'ai ascultă, te-ai înapoiă repede în Tarascon”.

„Să me înapoez e ușor de ȳis. Și banii? Domniata nu șciț cum m'ai jumulit acolo în pustie”.

„De asta nu e vorbă”, făcu căpiatul ridend. „Zuavul” pleacă mâne și dacă vrei te aduc înapoi în patrie. Te învoești prietene? Atunci foarte bine, nu mai ai decât un lucru de făcut. Aă mai ramas câteva sticle de șampanie, ceva din ale mănăcării, așaȳă-te coala și fără frică”.

După un moment de șovăială, pe care îi o porunciă demnitatea lui, tarasconezul își luă voiniceșce partea lui. Se așaȳă. Ciocniră. Baia scoborându-se la șgomotul paharelor, cântă sfârșitul din Marco la Belle și petrecerea se isprăvi târziu în noapte.

Pe la trei ciasuri dimineața, cu capacul ușor și mersul greă, după ce petrecu pe prietenul lui, căpi-tanul, când trecu pe lângă moschee, amintirea muezzinului cu farsele lui îl făcu să ridă și de-odată un gând frumos de rėsbunare îi străbătă creerul. Ușa eră deschisă. Întră, trecu prin niște coridoare așternute cu rogojini, urcă scări, mai urcă încă și se găsi într'un mic paraclis turcesc, în care un felinar de fier arnat se legănă atėrnat de tavan, desemnând pe părății albi umbre bizare.

Muezzinul eră acolo, ședend pe un divan, cu turbanul lui mare, cu blana albă, cu pipa din Mostaganau, și înaintea lui un pahar mare cu absint proaspet pe care-l amestecă cu religioșitate așteptând ciasul să cheme pe credincioșii la rugăciune. La vederea lui Tartarin, îi scăpă pipa de groază.

„Nici o vorbă, popă!” făcu tarasconezul care avea ideia lui. „Adă repede turbanul și blana ta!”

Preotul turcesc dădu tremurând turbanul, blana, tot ce i se cerea. Tartarin se îmbroboji cu ele și trecu cu gravitate pe terasa minaretului.

În depărtare strălucia marea. Acoperișurile albe sclipiaă la lumina lunei. Vėntul mării aducea sunete întărziate de ghtară.

Muezzinul din Tarascon se gândi puțin, apoi ridicând brațele începă să psalmodieze cu un glas foarte ascuțit: „La Alah, il Alah! Mahomet e un caraghios bėtrân! Orientul, coranul, pașalele, lei, maurele, toate astea nu fac o ceapă digerată!... Nu mai sunt turci, sunt numai șarlatani!... Trăiască Tartarin!...”

Și pe când ilustrul Tartarin aruncă veselul lui blestem tarasconez spre cele patru colțuri ale orizontului, spre mare, spre câmp, spre oraș și spre munți, vocea limpede și gravă a altor muezzini, îi rėspundea depărtându-se din minaret în minaret. Ultimii credincioși din orașul de sus își loviaă pieptul cu evlavie.

(Finea va urmă.)



Ipnosa ca mijloc terapeutic (de vindecare)

Am ȳis, cumă stadiul ipnotic se caracterizează prin sugestibilitate adecă credulitate potențată. Nu numai în ipnosă, dar chiar și 'n stadiul deștept sūntem într'un grad mai mare sau mai mic creduli.

Pe basa credulității acesteia ne putem explica influința vindecătoare a diferitelor amulete și talismane folosite din timpurile cele mai vechi până 'n ȳiua d'aȳi. E poate multora cunoscut, cumă cu peatra magnetică folosită de egipteni vechi la pregătirea amuletelor aă vindecat dureri de cap și de dinți. În secolul trecut paterul „Hell” — renumitul astronom din Viena — a construit astfel de magnete artificiale, cu cari apoi a reușit să vindece spasmuri și paralise. Tot asemenea și abb-ul Lénabe a făcut din magnete țari astfel de brazlete și cruci, cari aă avut o putere deosebită vindecătoare. În Paris a avut un deposit întreg de astfel de obiecte. În toate casurile acesteia atribuind individiți respectivii în urma fantasiei lor excitate și a credulității potențate obiectelor sus atinseo putere deosebită — ei ėnșși și-aă sugerat îmbunătățirea stărilor bolnăvicioase. Chiar și 'n ȳiua d'aȳi autosugestia bolnavului joacă un rol principal la vindecarea boalei lui.

Fiecare medic șcie, ce influință bună aă asupra vindecării sugestiile aplicate de el într'un mod conșciă sau înconșciă. Autosugestia bolnavului se poate nașce în doue diferite chipuri. Bolnavul se poate încrede foarte mult în medicamentul prescris lui, acesta îl consideră de mântuirea lui și astfel își sugerează el singur îmbunătățirea. Îmbunătățirea cea mai neînsemnată potențează sugestibilitatea și astfel și puterea autosugestiei creșce tot mereă. În alte casuri bolnavul are o încredere nemărginită în medic și încrederea aceasta o transpune și pe medicamentul prescris de el.

Afar' de autogestia bolnavului pentru decursul bun al vindecării sūnt de o însemnată mare și sugestiile date lui conșciă sau înconșciă de medic. Medicul versat în psihologia experimentală, sugestiile aceste le și consideră de medicamentul cel mai prețios și deci le va și șci prețui. Prin toate acestea am vrut să scot oareș-cum la iveală însemnată practică a autosugestiei bolnavului și a sugestiilor aplicate de medic sub decursul vindecării. Cu atăt mai de valoare sūnt inse sugestiile aplicate în stadiul ipnotic, intrucăt ele s'aă dovedit de bune pentru vindecarea diferitelor stări bolnăvicioase. Înainte de a vorbi mai special despre sugestiile aceste așa numite terapeutice, trebuie să scrutăm, că e oare stadiul ipnotic numai din fenomen biologic interesant? sau că s'a dovedit de bun, ca în el făr' de vre-o influință și urmare stricăcioasă pentru organism, să putem aplică sugestiile sus atinse cu scop terapeutic.

Foarte adeseori s'a accentuat, că stadiul ipnotic fiind provocat artificial, e un stadiu abnormal și deci stricăcios pentru organismul nostru. E adevėrat, eă stadiul ipnotic e un stadiu cu totul deosebit de celelalte doue stadii normale fiziologice, adecă de stadiul deștept și de cel al somnului; el, de sine singur, nu se iveșce nici odată și deci e abnormal, fiind că-l provocăm pe o cale nenaturală, artificială. S'a constatat înse pe de altă parte, cumă stadiul mai ușor de ipnosă, adecă: somnolența ceva mai adăncă, — care se foloseșce exclusiv pentru scopuri terapeutice, — e făr'

de nici o influință stricăcioasă pentru organism. Stadiul cel mai adânc de ipnosă înse — somnambulismul — are fără îndoială o influință stricăcioasă asupra sistemului nervos. Din acest motiv, dacă provocăm la unul și același individ, în intervaluri mici, stadiul somnambulismului în echilibrul funcțiunii sistemului nervos a acestuia, se vor arăta schimbări esențiale, sau după cum o exprimă aceasta contrarii ipnotismului, îi slăbim puterea de viață, adică: facem din el un automat. De și ipnosa e un stadiu abnormal al sistemului nervos, totuși impregiurarea aceasta nu formează pedică, ca ea să nu fie folosită pentru vindecarea diferitelor stări bolnăvicioase.

Totul depinde de la cum se 'ntemplă ipnotizarea? O ipnosă făcută și condusă strict între marginile prescriselor referitoare la tehnica ei, va fi întotdeauna scutită de orî și ce consecință stricăcioasă ulterioară. Din acest motiv, fiecare ipnotisator trebuie să țină în vedere două momente principale:

1, ipnotizarea s'o facă fără încordarea prea mare a sistemului nervos;

2, ipnosa intrată s'o conducă astfel, că individul respectiv să se simțească după deipnotizare bine.

Cerinței celei dintei va pute să satisfacă ipnotisatorul în același cas, dacă în rëndul întei va căută să-și însușească prin un șir lung de experimente făcute toate cu multă răbdare și cu mare atenție și de casurî observate cu multă pētrundere — pe deplin tehnica ipnotizării; dacă în rëndul al doilea, își va da truda să ajungă în posesiunea însușirilor speciale de ipnotisator înșirate în alt loe, cari încă îl califică într'o msură mare de ipnotisator bun. Un astfel de ipnotisator va ști să conducă și ipnosa astfel, încât individii respectivi se simțesc bine după deipnotizare și prin aceasta a satisfăcut și cerința a doua. Totuși înse, pentru ca să evite orî și care consecință ulterioară stricăcioasă, e ne omis de trebuință, ca înainte de deipnotizare să-i sugereze ipnotisatului pe timpul când se va deșteptă, că se va simți bine, ușor și nici de cum obosit, deprimat. Numai un ipnotisator, în care sînt intrupate toate cerințele acestea, va pute ipnotiza cu succes și fără de vre-o urmare stricăcioasă pentru organism; numai în mâna unui astfel de ipnotisator poate fi considerată ipnosa de un mijloc bun terapeutic.

Am ȃis, că ipnosa folosită cu scop terapeutic nici de cum nu trebuie să fie atât de adâncă, încât individii respectivi să se deștepte din ea cu amnesie.

După Hirt — bărbat cu experiențe bogate pe terenul terapiei sugestive — ipnosa de tot ușoară, provocată sau prin neteȃirea asemenea de tare ale diferitelor părți ale corpului (passes de Mesmer), sau prin fixație împreună cu sugestiile corespunȃtoare — e cea mai potrivită pentru scopuri terapeutice. Scopul ipnotisatorului n'are să fie, ca să demonstreze fenomene cari de cari mai interesante, ci ca prin sugestiile să influinȃzeze într'atâta conștiința individului din ipnosă, încât acesta ajuns într'un stadiu ușor de ipnosă, să primească toate sugestiile date lui cu scop terapeutic fără nici o opunere.

(Finea va urmă.)

Drd CORIOLAN NEDELCU.



Poesii populare.

Din comuna Șard (comitatul Albei-Inferioare.)

Cântă, cuce,
Când te î duce,
Că și io sînt de-a me duce,
Frunză verde de bujor,
Colea 'n luna lui cuptor,
Tu-i mere pe sus cîntînd,
Io-i mere pe jos plîngînd.
Plînge-me, maică, cu dor,
Că țî-am fost dulce ficior,
Țî-am luat boii de cornu,
Țî-am făcut negru ogoru.
Cînd o fost la chiruit,
Carte după mine-o vînt.
Și m'o dus în țeri străine,
Unde nu cunosc pe nime,
Numa frunza și iarba,
Care-i în tătă lîmea.

Bade 'nalt și albeneț,
Ce te țîi așa măreț?
Că n'ai vie,
Nici moșie,
Numa pana 'n pălărie,
Da nici aia nu-i a ta,
Că țî-o dat-o mîndruța.

Iacă badea trece dealu,
Că-i cunosc boii și caru;
Caru mere 'mpedecat,
Badea mere supărat,
Că cătană l-o luat.

Șciî tu mîndră ce țî-am spus,
Cînd prin dumbravă ne-am dus,
Că drăguțu cu plăcere,
Te lasă cu mare jele,
De nu-ți mai treabă mărgele,
Nici în degete inele.

Măi badiță, ochii tēi,
Ochii tēi trebuie scoși*
Că prea tare-s lăcomoși,
Pe oamenii hēi frumoși.
Ochii tēi, sama de prune,
Cin' te vede capu-și pune,
Ochii tēi, samă de peșce,
Cin' te vede se topeșce.

De țî-s dragă, bade, dragă,
De nu, iacă lumea-i largă,
Bate-ți murgu și-l aleargă,
Și capetă altă dragă,
Care-i cu costița neagră
C'al meu pēr e gâlbior,
Și sînt dragă tuturor,
Tuturor le pare bine,
C'o picat reu pe mine.
— Ție mîndră-ți pare reu,
Că țî-am fost iubitul tēu.

SALON.

Domnița Olena.

Tragedie în 5 acte, de Vasile Cosmovici. București 1898.*

Numărul tragediilor noastre originale este foarte mic. Ele n'au să se înmulțească nici prin lucrarea de care ne vom ocupa în aceste rânduri. Piesa dlui Vasile Cosmovici nu intrunește calitățile unei bune tragedii.

Nu găsim în ea ideea fundamentală bine pusă, reprezentată prin un personaj, care s'o susțină cu stăruință prin toate peripețiile vieții, — care să lupte pentru triumful ei, îndurând mari suferințe sufletești — și care în urmă să cadă sub greutatea unui exces de zel, ce poartă în sine germenul sfârșitului tragic.

Ceea ce ne dă autorul, este o înlanțuire de momente istorice, fără înse d'a le fi privit prin prisma dramaturgului; de aceea lucrarea sa este mai mult o istorie dialogisată, decât o compoziție dramatică.

Dsa a ales din istorie câteva scene cu efect exterior, le-a înghiebat în niște tablouri spectaculoase: nu le-a dat înse spiritul care să conducă toate cele ce se desfășoară și care să stăruie neclintit a realiza voința sa.

Tablourile sale nu se succed în virtutea legii impuse de logica psihologică a caracterelor reprezentate pe scenă; ci sunt o lăluire servilă a unor evenimente istorice, cari de multe ori n'au a face cu subiectul tragediei și cari astfel lanțesc mersul acțiunii.

Condus strict de firul dezvoltărilor istorice, în felul cum le-a înțeles, dsa crede că a făcut destul, înfrînd una după alta intipuitele scene istorice, par că ar fi voit să scrie o cronică dramatică și nu o tragedie, pentru care istoria e numai fondul, de unde se înalță caracterele cari au să determine situațiunile piesei.

Dsa n'a intrat mai adânc în sufletul figurelor principale ce a pus pe scenă; nu ne înfațosează decât o palidă energie și luptă a lor; nu vedem izbucnind cu tărie acea ciocnire a pasiunilor omenești, care constituie esința unei drame și fără care o tragedie nici nu se poate întipui.

Eroina piesei, după titlu, ar trebui să fie principesa Elena (Olena), cea dintâi fată a lui Ștefan cel mare. Măritată după Ion cel tiner, fiul lui Ion Vasilevici III, ducele Moscovei, bărbatul îi moare, lăsând în urmă-și un băiat, care după moșu-seu avea să urmeze la tron, căci tată-seu (Ion cel tiner) a fost primul născut fiu al lui Ion Vasilevici III. Înse moșul s'a însurat din nou, cu Sofia Paleologul și din căsătoria aceasta s'a născut un fiu. Mama acestuia stăruie, ca băiatul ei să succeadă la coronă, de și n'a fost primul născut. De aici urmează o inversunare și ar trebui să urmeze și o luptă între cele două mame, voind fiecare să urce la domnie pe fiul ei. Un subiect dramatic ce poate să inspire unui dramaturg multe scene pline de putere, prin care să desvolte caracterele din ce în ce mai clar și să dea astfel lucrării sale o valoare literară, bună-oară ca Schiller în „Maria Stuart“.

* Raport prezentat Academiei Române în sesiunea trecută.

Autorul nostru înse n'are aptitudinile unui bun dramaturg. E sărac în invențiuni și caracterele personajelor sale rămân nedesluite, uneori chiar false.

În loc de a exploata marea bogăție a sentimentelor de mamă; în loc de a urca pe principesa Elena la nivelul unei eroine, care stăruie, luptă și moare pentru fiul ei: ne-o prezintă drept o ființă blândă, fără energie, lipsită de curaj, par că n'ar fi fost fiica lui Ștefan cel Mare, de la care n'a putut să moștenească un astfel de temperament.

De și piesa poartă numele ei, ea are numai un rol de a doua mână — apare rar: într'o scenă în actul II, la sfârșitul actului III, în tabloul II al actului IV, iar în actul V-lea nu mai vine de loc. Neavând rol de frunte, rol conducător al acțiunii, ci unul secundar, inspirat de blândețe, prin urmare pasiv: cum vine autorul să afișeze numele ei drept titlu al piesei?

Aceasta cu mai multă dreptate s'ar fi putut numi „Sofia Paleologul“, căci ea are rolul principal, ea conduce toată intriga piesei. Vicleană din început și până la sfârșit, caracterul ei este mai bine scos în relief.

Încât pentru Ion III, figura prezentată nu este decât o păpușă, pe care Sofia Paleologul și întempleră o dirigează după plac.

Tablourile sunt mai toate frumoase, alese anume pentru ca să facă efect, înse acesta de multe ori rămâne numai exterior, pentru ochi, nu ne intră și în suflet, căci unele nu sunt necesare pentru dezvoltarea acțiunii ce se desfășoară înaintea noastră.

Ceea ce privește limba, e cu desevărire lipsită de un avânt mai nalt; n'are forță dramatică, nici o dicțiune mai frumoasă poetică.

Defectul acesta ese și mai mult la iveală prin faptul, că autorul ș-a scris lucrarea în versuri, fără să fie poet, fără să știe face versuri. De aceea versurile sale nu sună musical, sunt greoaie, pline de umpluturi și abundante în rime forțate.

Iată câteva mostre de versificație de la început:

..... și ... de și bătrâna iarnă

De de mult pe-a mele plete, a pornit troian s'aștearnă

(pag. 5.)

Că poporul și oștirea se temeau să nu-l omóre,

Nici visau că 'n el se 'nchiagă a virtuților comóre.

(pag. 6.)

A primit de la Olena cărți, prin panii ce-i jurasim,

Ca să-i fie ei de-aproape: Lancu, Sincu și Gherasim.

(Adica în loc de „jurasem“ — „jurasim“ pentru ca să rimeze cu „Gherasim“.)

(pag. 7.)

O privești ca asta! Veți vedea câți soli așteaptă

A vorbi lui Ștefan vodă... E a lumii mâna dreaptă.

(Ștefan cel Mare — mâna dreaptă a lumii!)

(pag. 10.)

--- Mi se pare că sunt oarbă,

Pe cărarea vieții mele, n'am pe nimeni ca să-mi soarbă
Întunericul veciei... (pag. 18.)

Cel ce pricepe ce vrea să dică autorul, merită un premiu.

În resumat. Lucrarea, nici ca fond, nici ca formă, nefiind la înălțimea unei bune tragedii: nu pot propune premiarea ei.

IOSIF VULCAN.

Constantin Esarcu.

(1836—1898.)

Strălucitul palat al Ateneului Român din București impune orî și cui care l-a vădut, să se închine cu respect memoriei bărbatului, care a inițiat aceasta clădire monumentală și care are cele mai multe merite întru realizarea frumosului plan. Bărbatul acesta a fost Constantin Esarcu, a cărui memorie o renviăm acuma.

El s'a născut la București în 1836, s'a dedicat carierei medicale și a luat doctoratul în medicină la Paris. Întorcându-se în țară, a fost numit profesor de zoologie și botanică la universitatea din București, catedră ce a ținut-o nouă ani. Atunci trecu pe cariera diplomatică și la 1873 fu numit agent diplomatic la Roma, mai apoi la Atena. Pe timpul cât a fost în Italia, a scos o mulțime de documente istorice, relative la istoria Românilor, din arhivele Romei, Florenței, Milanului și în deosebi ale Veneției, pe cari apoi Academia Română le-a publicat în colecțiunea sa. La 1887 părăsi cariera diplomatică și întorcându-se la București, se puse cu totul pe terenul desvoltării artelor și științelor. Ales președinte al Ateneului Român, care atunci se adăpostea într'un local provisor, — dînsul luă inițiativa d'a ridică un palat anume pentru aceasta societate culturală. Idee îndrăzneată. El înse o duse în deplinire și astăzi Bucureștii se pot fâli cu un palat al artelor, care în orî ce capitală ar fi o de-coare. Terminând aceasta lucrare, întră iarăș în politică, fu și ministru, mai apoi ministru plenipotențiar la Roma, continuând să adune documente istorice din arhivele italiene; apoi se rentoarse în țară, dedicând tot restul vieții sale mai cu seamă Ateneului, al cărui președinte a fost până la moarte, fiind ales și de Academia Română membru corespondent în secțiunea literară.

Anul trecut a fost izbit de o boală crudă, care i-a stins viața la 10 iunie 1898.

Fie-care la rîndul seû. A doua ilustrație a noastră înfășoază o scenă vîntorească. Vîntoarea a trecut și stăpînul își ospetează câni, aceia înse sînt nerăbdători și fiecare ar vrea să fie cel dintîi. El îi privește rîdînd și le dice: Fie-care la rîndul seû.

Flora. Primăvara, anotimpul cel mai drăguț, a inspirat multor pictori subiecte frumoase. Primăvara se înfășoază și prin fecioara impresorată de flori din ilustrația noastră a treia, căreia artistul i-a dat numele „Flora“.

LITERATURĂ.

Academia Română și-a publicat programul lucrărilor sale din anul viitor. Acest program se întemeiază pe decisiunile sesiunii generale, despre care noi am dat informațiuni amănunțite. Totodată a fixat ordinea ședințelor ordinare de peste an. Aceste au început la 30 aprilie (12 mai) și se continuă în fiecare vineri. Vacanțele de vară încep la 15/27 iulie și țin până la 15/27 august; vacanțele de la Crăciun țin două săptămîni. Deschiderea sesiunii generale în 1900 va fi la 7/19 martie viitor.

O nouă carte de Coșbuc. A apărut: „Resboiul nostru pentru Neatîrnare“ povestit pe înțelesul tuturor

de George Coșbuc. În prefață, autorul ne spune: Eû n'am avut de gînd să scriu o istorie complectă și exactă a rîsboiului. Nicî nu m'aș fi priceput s'o scriu. Și nicî n'ar fi fost nevoe, căci până acum avem trei istorii, scrise complect și cu toate amînunțele politice, tactice și strategice. Eû m'am gîndit la mulțimea cea mare a țîrănimii, la dorobanții cari au purtat rîsboiul și la tinerii noștri cari vor fi ca mîne oștenii ai țîrii. Lor le povestesc eû rîsboiul, și nu în întregimea lui. Am ales numai întîmplările de căpîtenie și, întru cât am căutat să me apropiu de chipul de pricepere al mulțimii, m'am îndepărtat de pretențiunile literare și de adevîrul istoric cel spus prea cu mult tremur și prea cu teamă că nu va fi exact până într'un fir de pîr. Povestirea mea nu va fi un isvor pentru istorie; să dea Dumneđeu să fie ceea ce am voit eû: un material de exploatat pentru poeții neamului nostru și pentru pictori; pentru țîrani să fie o carte cu pilde din care să învețe iubirea de fapte vitejești, dragostea de neam și de țîră, sentimentul de datorie, încrederea în puterile națiunii noastre și credința cătră Domn și cătră steagurile oastei. Iar tuturor, celor de sus și celor de jos, să ne fie o propăvăduire a tot ce ne ajută întru întărirea neamului românesc. Este, credem, destul atîta pentru ca publicul cetitor să grăbească a-și cumpîră aceasta prea interesantă lucrare a poetului nostru.

O nouă piesă teatrală. Dl căpitan Gr. Ursache din armata română a scris o comedie în 3 acte intitulată „O casnicie“ care s'a represintat cu mare succes pe scena Teatrului Național din București, iar acuma a apărut în broșură foarte elegant tipărită la Sococ, mai avînd ca ilustrații în text, reproduceri după fotografiile ale scenelor principale. Această piesă a fost premiata de direcțiunea Teatrului Național.

TEATRU.

Societatea pentru fond de teatru român, care anul acesta avea să-și țină adunarea generală în Abrud, nu se va pute întruni acolo, din cauza că moartea regretatului fruntaș al Munților-Apuseni Alesandru Filip a doborît în doliu mai multe familii și astfel succesul petrecerilor sociale, cari s'ar arangia din incidentul adunării generale, n'ar pute fi complet și la nivelul dorit de ospitalitatea și de zelul național al confrăților noștri din acele părți. Acum comitetul Societății se va adresa aiurea spre a se pute ținé adunarea generală; remînînd ca în anul viitor aceea să se întrunească la Abrud.

Serată declamatorică-teatrală în Șeica-mare. La 9/21 mai se va da în comuna Șeica-mare o producțiune declamatorică-teatrală. Programa: „Dușmancele“, poezie de George Coșbuc, declamată de Sofia Ivan. „Ruga de la Chisetu“, comedie populară într'un act cu cîntece și joc, de Iosif Vulcan. „Rugămintea din urmă“, poezie de George Coșbuc, declamată de Șofron Morariu.

Reprezentăție teatrală în Cefa. Din comuna Cefa în Bihor, aproape de Oradea-mare, învățătorul Ioan Costa ne scrie următoarele: Școlarii din comuna Cefa au dat o reprezentație teatrală și concert împreună cu dans, luni a doua și de Paști. Cu cea mai mare durere constat înse, că de loc n'am fost spriginiți de inteligența din giur, cu toate că acest concert și teatru după cum știu eû, a fost primul prin părțile

aceste. Fiind că la noi nu este ospătărie, m'am îngrijit ca oaspeții să fie primiți cât de bine adecă să capete și cină, și ne-am preparat cel puțin pentru 25—30 de persoane, și ne vin 5, un învățător, 2 preoți, 1 notar și un învățător pensionat, câtă vreme ceilalți au binevoit a esclă prin neparticipare, cu toate că am chemat din 3 protopopiate. Piesa teatrală: „Idil la țară“ a fost predată cât se poate de bine, cât am primit felicitări de la toți, cari au fost mai mulți străini decât români*.

Concert și teatru în Bozovici. Corul vocal bisericesc gr. ort. din Bozovici arangiază, din incidentul hramului bisericesc, la Înălțarea Domnului, în 27 mai (8 iunie) a. e., un concert împreună cu teatru și joc, în grădina casei române, în favoarea fondului său. În concert se vor cânta compoziții de Vidu și Popovici; apoi se va reprezenta „Scene din viața militară“ vodvil în 6 scene.



MUSICĂ

Dna Theodorini la Constantinopol. Renumita cantatrice română dna Elena Theodorini a debutat în săptămâna trecută la Constantinopol în Teatrul municipal. Succesul a fost mare și publicul enorm a aplaudat-o cu cel mai mare entuziasm.

Dna Darlée la Madrid. Celebra artistă română dna Darlée a cântat dilettele trecute în opera „Hughe-noții“ la teatrul „Real“ din Madrid. Succesul a fost din cele mai strălucite.

O nouă cântăreață română. O nouă stea română a apărut în lumea artistică. Este vorba de dra Maria Herescu care și-a terminat studiile de canto la Milano și a debutat în opera „Poliuto“ unde a fost mult serbătorită, după cum spun diarele italiene. După câte aflăm, încântătoarea artistă posedă o splendidă voce de soprano-dramatică și cântă cu multă artă. Tinera artistă va da în curând un concert la Ateneul din București.

Artiști români la Paris. Dilele trecute dsoara Isabela Isvoran, fiica fostului ministru și senator Iliariu Isvoran, a dat la Paris în sala Rudi, un concert cu concursul renumitului violinist tiner Enescu, aplaudat cu atâta entuziasm an la București. Dsoara Isvoran e pianistă și dimpreună cu dl Enescu au avut un succes mare.



BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Alegerea de episcop la Arad. Sinodul eparchiei Aradului, presidat de În. Pr. SSa Părintele arhiepiscop și mitropolit Ioan Meșianu, a ales în duminica trecută, 2/14 mai, episcop al Aradului pe archimandritul și vicarul Iosif Goldiș, cu 30 de voturi din 58 votanți. Archimandritul Aug. Hamsea a intrunit 24 voturi, iar 4 buletine au fost albe.

Congres extraordinar. După ce diecesa Caransebeșului s'a exprimat prin graiul sinodului său, contra primirii întregirii de la stat a salarelor preoțești, nefiind conglăsuire între voturile sinoadelor, a intrat necesitatea convocării congresului extraordinar național-bisericesc, care să aducă el conclud în numele întregii metropolii. I. P. SSa Domnul mitropolit Ioan

Meșianu, scrie „Telegraful Român“, a și făcut primii pași necesari, cerând telegrafic ministrului să opereze de la Coroană luarea la cunoștință a convocării congresului extraordinar, pe ziua de 16/28 mai.

C E N O U.

Hymen. Dl Simeon Blasiu, maior ces. și reg. în Cluș, s'a fidațat cu dsoara Lucreția Coșeriu din Alba-Iulia. — Dl dr. Izidor Pop, avocat în Lugos, s'a fidațat în 7 l. c. cu dsoara Alma Major, fiica dlui dr. Ioan Major avocat în Lugos. — Dl Aurel N. Simțion din Bozoviciu s'a fidațat cu dsoara Ana Bancillă în Gerbovet. — Dl Traian I. Marcu, contabil la „Sentinela“ s'a fidațat cu dsoara Cornelia Roșculeț din Satul-noiu. — Dl Coriolan Popovici, notar în Dognecea, s'a logodit cu dsoara Riți Florescu în Dubești. — Dl P. C. Laxar, învățător în Brad, s'a cununat cu dsoara Maria Costea în Brad, la 4 mai.

Știri personale. Dl dr. Aurel Laxar, avocat în Oradea-mare, pedepsit de poliția din Arad cu 50 fl., pentru că a publicat în „Tribuna poporului“ un apel în favorul celor 17 tineri eliminați de la facultatea de drept din Oradea-mare, a recurs în contra acestei sentințe și forul al doile i-a redus pedeapsa la 25 fl. — Dl dr. Mihail Grosșan, nou avocat român, ș-a deschis cancelaria în Oravița-montană.

Societatea domnelor române din Bucovina. Adunarea generală a societății doamnelor române din Bucovina s'a ținut în săptămâna trecută la Cernăuți. Multă lume a asistat la ședință, afară de membri. Astfel dnii baroni Eudoxe, Al. și Const. Hurmuzachi, S. S. episcopul V. de Repta, dr. D. Onciul, baron N. Mustăț, A. S. Harian, etc. Dna Elena de Popovici, născută contesă Logotheti, președintă, a deschis ședința și a citit darea de samă anuală, din care reese că această societate, fondată acum 8 ani, posedă un capital de 38.000 fl. Societatea a creiat prima școală românească de fete, un pensionat de fete cu o secție profesională. Elevele primesc gratuit instrucția în toate aceste școli. Dna Elena de Popovici și-a terminat cursul propunând pentru menținerea limbei românești în județe unde e temere a dispărea, de a se creă un asil unde să fie crescuți copiii de la 3—7 ani.

Liga femeilor pentru desarmare. Principesa Wiesnezoska, presidenta „Ligei femeilor pentru desarmarea internațională din Paris“ a adresat dnei Smara, colaboratoarea noastră din București, o scrisoare cerându-i concursul pentru ca și femeile române să adereze la aceasta Ligă. Dna Smara publică prin diarele bucureștene scrisoarea principesei și statutele Ligei, făcând apel la femeile române să adereze la aceasta Ligă.

Căldindarul săptămânei.

Duminica Slăbănogului Ev. dela Ioan c. 5, gl. 8, a inv. 4.			
Ziua sept.	Căldindarul vechiu	Căld. nou	Soarele.
Duminică	9 Prof. Isaia	14 (+) Bosaliis	3 43 7 41
Luni	10 Simon Zilotul	15 (+) Lun. Roal	3 41 7 42
Marti	11 Mart. Mochie	16 Desideriu	3 40 7 44
Mercuri	12 St. Gherman și Epif	17 Ioana	3 39 7 45
Joi	13 Mart. Glicheria	18 Urban	3 38 7 46
Vineri	14 Mart. Isidor	19 Beda	3 37 7 48
Sâmbătă	15 Păr. Pachomie	20 Teodor	3 35 7 49

Proprietar, redactor respunțător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)

MERSUL TRENURILOR.

Valabil de la 1. mai 1899.

Cluj—Oradea-Mare—Budapesta.						Budapesta—Oradea-Mare—Cluj.							
		Accel.		Person.		Mixt.			Accel.		Person.		Mixt.
Cluj	pleacă	11 01	5 23	7 00	6 13	—	Budapesta	pleacă	9 15	1 55	5 45	8 30	—
Jegenye	"	—	†6 11	7 59	7 16	—	Ujszász	"	10 55	3 32	8 40	11 31	—
Huedin	"	12 20	6 40	8 37	7 55	—	Szolnok	"	11 19	3 56	9 27	2 —	—
Ciucea	"	12 52	7 09	9 19	8 37	3 30	P.-Ladány	"	12 55	5 28	11 53	2 12	5 —
Vad	"	1 34	7 47	10 08	9 32	5 26	Berettyó-Ujfalu	"	1 33	6 03	12 46	3 —	6 04
Aleşd	"	1 48	†7 59	10 25	9 49	5 54	M.-Peterd	"	—	—	1 00	3 12	6 21
Teleagd	"	2 01	8 11	10 42	10 07	6 21	M.-Keresztes	"	—	—	1 14	3 25	6 37
F.-Oşorheiű	"	—	—	11 01	10 27	6 49	Bihar-Pűspűki	"	—	—	1 36	3 42	7 08
Velenűa	"	—	8 32	11 10	10 37	7 02	Oradea-Mare	sosęce	2 11	6 39	1 48	3 58	7 22
Oradea-Mare	sosęce	2 25	8 38	11 17	10 44	7 12	Oradea-Mare	pleacă	2 18	6 46	2 06	4 05	12 20
Oradea-Mare	pleacă	2 31	8 43	11 32	11 04	2 22	Velenűa	"	2 25	—	2 30	4 16	12 29
Bihar-Pűspűki	"	2 38	8 52	11 42	11 14	2 37	F.-Oşorheiű	"	—	—	2 41	4 38	12 44
M.-Keresztes	"	—	—	12 03	11 37	3 15	Teleagd	"	2 50	7 15	3 03	4 56	1 15
M.-Peterd	"	—	—	12 15	11 50	3 33	Aleşd	"	†3 04	†7 28	3 21	5 20	1 43
Berettyó-Ujfalu	"	3 18	9 22	12 29	12 05	4 11	Vad	"	3 26	7 50	3 45	5 43	3 21
P.-Ladány	"	4 03	10 06	1 34	1 19	5 27	Ciucea	"	4 16	8 37	4 53	6 04	4 00
Szolnok	"	5 39	11 44	3 35	3 37	—	Huedin	"	4 52	9 08	5 32	6 31	4 59
Ujszász	"	5 58	12 03	3 58	4 05	—	Jegenye	"	—	†9 33	†6 01	7 16	5 52
Budapesta	sosęce	7 50	1 50	6 20	7 10	—	Cluj	sosęce	5 55	10 08	6 59	8 33	7 04

Oradea-mare, — Beinű, — Vaűcou.					Vaűcou, — Beinű, — Oradea-Mare.				
		Person.		Mixt.			Person.		Mixt.
Oradea-mare	pleacă	3	50	2 40	Vaűcou	pleacă	4	30	2 30
Velenűa	"	4	05	2 51	Lunca-Baiűa	"	†4	42	†2 43
Felix	"	4	32	3 13	Rieni	"	†4	57	†2 59
Cordău	"	4	50	3 27	Sudrici	"	5	09	3 12
Taűad	"	6	07	4 31	Beinű	"	5	37	3 52
Drăgeűci	"	6	30	4 45	Şoncoiűş	"	†5	58	†4 15
Ceica	"	6	50	†5 00	B.-Ujľak	"	6	10	†4 27
Sombaűag-Rogoz	"	7	46	5 47	Borz	"	†6	19	†4 37
Hollod	"	7	58	5 58	Şoim	"	6	35	4 58
Ginta	"	8	12	6 11	Ginta	"	6	56	†5 19
Şoim	"	8	38	6 36	Hollod	"	7	10	5 34
Borz	"	†8	53	†6 50	Sombaűag-Rogoz	"	7	31	6 03
B.-Ujľak	"	9	05	7 01	Ceica	"	†8	07	6 49
Şoncoiűş	"	†9	18	†7 13	Drăgeűci	"	8	26	7 17
Beinű	"	10	04	7 47	Taűad	"	8	40	†7 33
Sudrici	"	10	27	8 09	Cordău	"	9	27	†8 31
Rieni	"	10	41	†8 21	Felix	"	9	40	†8 45
Lunca-Baiűa	"	10	58	†8 21	Velenűa	"	10	01	9 09
Vaűcou	sosęce	11	12	8 40	Oradea-mare	sosęce	10	11	9 19

Oradea-Mare—Arad.					Arad—Oradea-Mare.										
		Person.													
Oradea-Mare	pleacă	10	20	4	25	7	30	Arad	pleacă	5	10	11	20	9	35
Ősi	"	10	30	4	36	7	44	Curtici	"	5	39	11	49	10	07
Less	"	10	48	4	56	8	06	Chitighaz	"	6	14	12	20	10	54
Cefa	"	11	03	5	12	8	29	Ciaba	"	6	40	12	54	11	50
Salonta	"	11	26	5	37	9	08	Giula	"	7	27	3	05	5	26
Kűtegyán	"	11	46	†5	57	9	37	Sarkad	"	7	47	3	27	5	56
Sarkad	"	11	57	6	09	9	51	Kűtegyán	"	†7	56	3	39	6	09
Giula	"	12	21	6	34	10	21	Salonta	"	8	28	4	10	6	17
Ciaba	"	2	23	7	17	4	32	Cefa	"	8	42	4	34	7	47
Chitighaz	"	2	54	7	45	5	03	Less	"	9	04	5	—	7	51
Curtici	"	3	28	8	20	5	38	Ősi	"	9	21	5	19	8	16
Arad	sosęce	3	55	8	48	6	05	Oradea-Mare	sosęce	9	32	5	30	8	31

Numeriű cei groűi inseamnă timpul de la 6 őrę seara pănă la 5 őrę 59 de minute dimineaűa. — Numeriű sēmnaűi cu † inseamnă staűiunile, unde trenurile numai condiűionat se opresc.